

Forfatter: Dalgas, Ernesto

Titel: Udrag fra Lidelsens Vej

Citation: Dalgas, Ernesto: "Lidelsens Vej", i Dalgas, Ernesto: *Lidelsens Vej*, udg. af Henrik Schovsbo, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1993, s. 320.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-dalgaslidaval-shoot-idm139862322358192/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Lidelsens Vej

- 196 *Lidelsens Vej*: se n.t.s. 183: *Schopenhauer*, og n.t.s. 241. - *venerisk Syge*: køns sygdom, v. er afledt af Venus, navnet på den rom. kærlighedsgudinde. - *naar Skyregnen (...) fast Fundament*: Matth. 7,24-27. - *som det hedder, at æde og drikke sig selv til Dønnen*: Således hed det i den gamle nødverbeltæring om den, der uværdig modtog nødverens sakramente, jf. 1. Kor. 11,27-29. - *Christian den Sjettes Recept*: Konfirmationen blev indført som tvangsforanstaltning af den pietistiske Chr. VI i 1736, 200-året for reformationens indførelse i Danmark.
- 197 *Filosoffen(s)*: hentyder formentlig til Harald Høffding (1843-1931), der var (positivistisk) professor i filosofi ved Københavns Universitet, og til hvem Dalgas på et tidspunkt som student indgav en prisopgave, hvoraf dele er opsøget i Salomons afhandling. - *Manden, som opdager nye Mænd*: hentyder formentlig til Georg Brandes eller Edvard B. (se n.t.s. 98), der som lederne (oppositionelle) litteraturkritikere fremmede den moderne litteratur.
- 198 *Maskepi*: »hemmelig forståelse».
- 199 *Lucretius*, Titus (96-58 f.Kr.): rom. digter af Epikurs skole.
- 200 *sans comparaison*: fr. uden sammenligning. - *Napoleon (...) paa St. Helena*: den fr. kejser N. I (1769-1821) endte sit liv som fange på den sydatlantiske ø St. Helena. - *Charabanc'er*: åben hestevogn med langstillede bænke. - *Gendarmerne*: militært organiseret politi. I Danmark fandtes et (forhadt) gendarmekorps fra 1885 til 1894, under Estrups regering. - *Sengelad*: stillads hvorover man hænger sengetøj til bankning og lufning.
- 201 *(Kvadrattalen)*: se n.t.s. 9. - *Skisma*: adskillelse, spaltning, især i kirkelige forhold.
- 202 *raillere(s)*: drille, ironisere. - *apologetisk(e)*: hvad der kan tjene til forsvar for en sag, især kristendommen. - *en af de fede Køer (...) magre*: 1. Mos. 41,17-21. - *Misantrop*: gr. menneskehader. - *Byron(s)*: se n.t.s. 59. - *Augustin* (353-430): oldkirkens store kirkefæder. I sit hovedværk *De civitate dei* (da. *Om Guds stat*) skildrer han forholdet mellem det religiøse og verden, og i sine *Confessiones* (*Bekendelser*) beskriver han i selvbiografisk form en række åndelige og religiøse positioner. - *Zola*, Emile (1840-1902): fr. naturalistisk forfatter.
- 203 *Thyrsosvinger(ne)*: se n.t.s. 127.
- 204 *Primuler(ne)*: primulaer. - *træner(s)*: træne. - *præservere*: bevare.
- 205 *Broderen af det fælles Liv*: Thomas a Kempis (se n.t.s. 79), der var medlem af det af nederlænderen Gerrit de Grootte (1340-1384) stiftede religiøse fællesskab »Brødrene af det fælles Liv». - *Herbarium*: lat. samling af pressede planter. - *Kyniker*: tilhænger af filosofisk skole, der afviste ydre status og bekvemmeligheder for at opnå indre ro.
- 206 *Treenigheden*: det kristne gudsbegreb er treenigt: Gud fader, Gud søn og Gud helligånd udgør i forening én guddom. - *Identitetshypotesen*: antagelse om enheden af legeme og bevidsthed, først fremsat af den holl. filosof B. de Spinoza (1632-1677). Denne *monisme* står i modsætning til vor kulturs traditionelle *dualisme*, hvor krop og bevidsthed opfattes som

- forskællige principper, således i mod tid hos den fr. filosof R. Descartes (1596-1650). – *sokratiske*(e): Der henvises til Platons *Sokrates' Forsvarstale* 21d. Jf. *Platon. Skrifter* (...) (se n.t.s. 80). Bd. 1.
- 208 *Fod*: guld længdemål; 1 f. = ca. 31 cm.
- 209 *de tre Legemers Problem*: se n.t.s. 117. – *det store Paris*(s): her lig allet, jf. n.t.s. 106. – *Demokritos* (ca. 460-380 f.Kr.): gr. filosof. Kendt er hans atomteori, hvor han forestillede sig, at alt bestod af udelelige (atomos) smådele og det tomme rum. Atomerne bevæger sig hele tiden og kan indgå (midlertidige) forbindelser med hinanden. – *Aeon*(s): verdensalder.
- 210 *Nietzsche, Friedrich* (1844-1900): ty. filosof. Det anførte citat er en let omskrivning af aforisme nr. 210 i værket *Jenseits von Gut und Böse* (1886).
- 211 *at sætte sit Liv til for at vinde det*: Matth. 16,25. – *experimentum crucis*: lat. afgørende eksperiment. *Crux* betyder kors; udtrykket har således også betydningen: korsets eksperiment, og peger her på Jesus. – *teistiske*(e) eller *panteistiske*(e): teorier om Guds væsen og forhold til verden. Ifølge den p. teori er Gud lig med allet.
- 212 *Darwin, Charles* (1809-1882): eng. naturforsker, grundlægger af udviklingslæren. Ifølge denne udvikler de forskellige biologiske former sig i stadig strid, idet de bedst egnede overlever og forplanter sig. – *Ahriman*: se n.t.s. 100, *Zoroaster*. – *Empyrium*: lat. empyreum. Efter middelalderlig opfattelse den øverste, ubevægelige himmel, Guds og englens bolig. – *Jeg er i Menneskets Indre* (...): ej lokaliseret.
- 214 *Newton, Isaac* (1642-1727): eng. naturvidenskabsmand. I sit hovedværk fra 1687, *Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica* (=Naturvidenskabens matematiske grundsetninger), sammenfattede han sin tids fysiske indsigt i matematisk sprog og udformede dermed det, der blev kaldt den klassiske fysik. – *oratorisk*: hvad der vedrører talekunsten; veltalende. – *Jeg er i Menneskets Indre* (...): se n.t.s. 212. – *Sandheden taler* (...) og citatet s. 223 (*Besidder du* (...)) er ikke lokaliseret i Thomas a Kempis: *Kristi Efterfølgelse* og er næppe af ham, men kan være Dalgas' egne sammenfatninger af tankegange hos T. a K.
- 215 *Vær først sandheds mod dig selv*: jf. Shakespeares drama *Hamlet* (1602) 1,3 i E. Lernbeckes og V. Østerbergs oversættelser, begge fra 1887. – *Frygt fremfor alt* (...): Sætningen sammenfatter frit et krav, Platon (se n.t.s. 80) i sine værker om den gr. filosof Sokrates (479-399 f.Kr.) flere steder lader Sokrates stille, f.eks. i *Sokrates' Forsvarstale*. Jf. *Platon. Skrifter* (...). Bd. 1. – *vestalisk ild*: det rom. samfunds hellige ild, vogtet af de kyske præstinder, vestalinderne.
- 216 *brynde*(s)yg): begær.
- 217 *Reveille*: morgenvækningsignal for soldater. – *Brod og Fisk*: Mark. 6,30-44.
- 218 *som Paulus af Fængslet*: Paulus ville ikke forlade fængslet hemmeligt, men åbenhyst og ifølge lov og ret. Ap. Gern. 16,35-40. – *Denne Tids Dage* (...): ej lokaliseret; skønt bibelsk farvet skyldes tekststedet nok Dalgas selv.
- 220 *Fingre i Naglebærene*: henryder til den vantro discipel Thomas, der skal